

Ovaj kanon tridentskoga sabora jamči nam ne samo da je zakon celibata obvezatan za svećenike i redovnike, ne samo da je sv. red zapreka valjanoj ženidbi kao i svečani zavjeti redovnički, nego i to, da se onaj imade smatrati krivovjercem, koji bi učio i tvrdio, da pomenute osobe unatoč sv. redu i svečanim zavjetima mogu sklopiti valjanu ženidbu; i oni se imadu smatrati krivovjercima, koji bi učili i tvrdili, da zabranjivati i priječiti svećenicima i redovnicima ženidbu ne znači drugo van osuđivati brak; isto tako krivovjerec je i onaj, koji uči, da svatko može sklopiti brak, koji ne osjeća da ima dar čistoće, pa ma da je položio zavjet čistoće. Krivovjere je u prvoj i drugoj tački napereno je protv nauke katoličke Crkve, koju ona nauča, a ono trećoj se protivi i božanskoj objavi na pomenutom mjestu 1. Cor. 10, 13. Za to je smatrala Crkva i smatra one svećenike i redovnike, koji namjeravaju unatoč tomu sklopiti brak, bilo to pred civilnim forumom, ili živeći u konkubinatu kao u braku, ako ne pravim formalnim hereticima, a ono sigurno kao one, koji su osumnjičeni s krivojervstva.

Nije ni poslije sabora tridentskoga prestao protuvjerski i protucrkvjeni pokret za ženidbu svećenika. Papa Pijo IX. progovorio je u svojoj okružnici »Qui pluribus« od 9. Nov. 1846. i osudio krivu nauku, koja uči, da treba ukinuti celbat za svećenstvo. A napokon Papa Pijo X. u glasovitoj okružnici »Pascendi« od 7. Sept. 1907. spominje među ostalim bludnjama modernista i tu, da se imade dokinuti celbat. »Sunt demum, qui magistris protestantibus dicto libentissime audientis sacrom ipsum in sacerdotio coelibatum sublatum desiderant.«

Kao što je dakle Crkva katolička kroz ovo dvadeset vijekova upravo ljubomorno branila ovu svetu ustanovu ne štedeći ni mača, da njim posječe krivovjerstvo, tako će ona i u buduće ostati dosljedna i odbiti svaki pokušaj, pa došao on iz krugova klera ili lajkata, koji bude naperen protiv celibata. **Dr. Pazman.**

Recenzije.

Schlich - Polz: Pastirsko bogoslovlje. Njemačko sedamnaesto izdanje prevelj i priredili Stjepan Gjančić i Bogoljub Stržić. (XXII.—810 str.). Zagreb 1917. Cijena broš, 20 K.

Zadnjih se godina kod nas osobito teško osjećao nedostatak valjanog hrvatskog priručnika za pastirsko bogoslovlje. Št gljicevo je Pastirsko bogoslovlje već posve nesavremeno i zasta-

rjelo, a nije se već moglo ni dobiti. Bila je dakle dobra zamisao izdati u hrvatskom prijevodu koji strani priručnik za pastirsko bogoslovlje — kad već nije bilo moguće prirediti izvorno hrvatsko izdanje. Izbor je pao na Schüch-Polza. I moramo priznati, da je Schüch-Polzovo Pastirsko bogoslovlje jedan od najboljih njemačkih priručnika za ovu struku katoličke bogoslovne znanosti. Ono nosi na sebi sve tipične oznake, sve značajne vrline (i sve nedostatke) njemačke književnosti.

Djelo je pisano u strogo crkvenom duhu. Raspored je grade dobar. Stil je lapidaran, posve znanstven: u malo se riječi mnogo kaže. Tko se naučio na Štiglicevu opširnost i tako reći čuvstvenost, reći će, da je knjiga pisana dosadno i suho. Zbog svoje koncizne kračine, obilnog upotrebljavanja crkvenih dekreta i vrlo opsežne (nažalost gotovo isključivo njemačke) literature dobro će doći praktičnom dušobrižniku, osobito kad se neka poglavlja preudese prema novom crkvenom zakoniku. Pojedine su nove odredbe već navedene u hrv. prijevodu, a glede drugih, n. pr. glede aprobacije i jurisdikcije, ženidbenog prava, daljnje izobrazbe (ispita) mladih svećenika i t. d. trebalo bi izdati mali Dodatak, kako je izdan n. pr. za Noldinovu moraliku.

Kraljevska je služba svećenikova (hodegetika) ispala prekratka. Propovjedništvo se danas već — kao i katehetika i li-

tugirka — razvilo u posebnu znanost. A pod »pastirskim bogoslovljem« u užem smislu razumijevamo danas upravo hodegetiku t. j. nauku, kako će dušobrižnik nadzirati, voditi i upravljati čitavu sebi povjerenu kršćansku općinu i sve pojedince. To je najvažniji dio pastirskog bogoslovlja, osobito u današnjim vremenima, kad se svijet sve više otima nadzoru i utjecaju svećeničkom. Trebalo bi stoga u modernom priručniku pastirskog bogoslovlja osobitu pažnju posvetiti hodegetici. Schüch-Polz je doduše iznio i kratko obradio gotovo sve probleme modernog dušobrižništva, ali dosta je toga u tom poglavlju više samo natuknuto, nego li razvijeno. Obilna i doista odabrana literatura, na koju upozoruju pisci u ovom poglavlju, ublažuje donekle ovaj nedostatak, jer će svaki savjesni dušobrižnik proučivši ovaj prijedlog moći sebi izabrati i nabaviti ona djela, koja su mu najpotrebnija. Napose bismo željeli, da se u hodegetici ne spomenu samo čisto crkvena i katolička laička društva, nego da se dade — makar i per summa capita — naputak, kako valja voditi ova društva. Koliki dušobrižnici uza svu dobru volju posve krivo vode n. pr. Marijinu kongregaciju, a samo zato, jer nikad nisu čuli, kako se vodi kongregacija. Zatim bi bilo potrebno izričito se i jasno obazreti na problem seksualne upute. Kod nas se o tom pitanju do pred kratko vrijeme šutilo i upravo je zato od prijeke potrebe, da se danas dušobrižniku ne dade sa-

mo općeniti savjet, neka o tomu s propovjedaonice, u školi i u ispovjedaonici oprezno govori, nego valja točno odrediti: tko je dužan uputiti djecu, kada i kako. To mora biti poznato svakom dušobrižniku ne samo zato, da on znade, kada je dužan, kad imade pravo i kad ne smije on kao svećenik upućivati, nego i zato, da može u ovom gorućem pitanju poučiti roditelje, koji su prvi pozvani da podadu ove upute svojoj djeci u zgodan čas. Prevodioci su velikim marom nastojali, da Schüh-Polzovu retoriku, katehetiku i liturgiku primijene našim prilika navadajući hrvatsku literaturu i odredbe naših Ordinarata i hrvatske vlade. Velika je šteta, što nijesu to isto učinili i u hodegetici. Trebali su dodati i neka poglavlja, u kojima bi se makar i posve kratko obazreli na posebne prilike, koje vladaju u našim krajevima, na pr. na zadrugarstvo, iseljivanje u Ameriku, silno razmahano pijančevanje i psovanje, »trošenje djece« i nečudorednost, duhovnu skrb za pomorske kapetane i mornare, koji su Crkvi posve otuđeni itd.

Homiletička je teorija jasno i iscrpljivo prikazana, a pojedini su izvodi objašnjeni i izvacima iz uzornih propovijedi. Šteta, što nije dodana — barem u izvatku — po jedna uzorna dogmatička, moralna, liturgijska i svetačka propovijed. Kako mi nemamo hrvatskog prijevoda velikih govornika, a samo vrlo malo hrvatskih uzornih propovijedi, vrlo je teško profesoru pastoralu pokazati klericima, kako se ima izraditi propovijed od početka do

konca. A to je ipak najglavnije. Bogoslov će naučiti teoriju govorničtva, i proći će na ispitu — ali ne će znati sastaviti propovijed, ne bude li imao praktičnih uzora. Nijemcima, za koje je knjiga u originalu pisana, nije teško, jer imadu bogatu homiletičku literaturu... Na str. 61. i 96. dobro se ističe potreba popularnih propovijedi, zornog predočivanja i navadanja primjera i pripovijesti. No gdje će propovjednik naći primjere, koji su mu potrebni? Kako će izraditi popularnu propovijed? Toga ne znaju mnogi svećenici i klerici. Zgodno bi stoga bilo navesti jednu takovu popularnu propovijed od riječi do riječi. Alban Stolz, Franz Spirago, P. Abel S. J. imadu mnogo uzornih popularnih propovijedi. Trebalo je upozoriti i na prekrasne zbirke primjera: Spirago; Beispielsammlung; Herders, Exempelllexicon; Fühlrott, Materialien; Alvera-Muigg, Material ensammlung; Hattler, Kindergarten itd.

O kateheta ne mogu da kažem konačno i kompetentni sud, jer nemam katehetske prakse. A svaka se teorija mora okušati u praksi. Najvažnijim mi se čini pitanje, da li je psihologijska metoda sa svojim stupnjevima »Prokrustova postelja« samo za katehete ili i za djecu? Bez sumnje će se svaki kateheta izmučiti, bude li u svakom predavanju jednako opširno razvio svih 5 stupnjeva. No sad se pita: hoće li takovo predavanje imati uspjeha? Praktični mi katehete vele da hoće, ako samo kateheta ne bude formalista u tom smislu, da predaje akroamatički, a ne ero-

tematički. Akroamatički se oblik predavanja protiv temelju t. zv. psihologijskog metoda.

U ostalom: zar se doista u praksi zahtijeva, da svaka kateheza ima svih 5 stupnjeva?

Dobra katehetika valja da покаže vjeroučitelju, kako će trgnuti djecu iz njihova pasivnoga slušanja, kako će probuditi njihovu pažnju i samoradinost, kako će ih zainteresovati za vjeronauk i kako će im onda vjersku istinu rastumačiti i primijeniti na život. Imademo dakle svakako »metodičku jedinicu« i »stupnjeve« u svakoj katehezi. Radi se samo o tomu, kojom će se metodom zaokružiti »metodička jedinica« i kako će se izgraditi ovi »stupnjevi«. Šteta, što nakon polemične prevodičeve bilješke o psihologijskom metodu nije dodan precizan šematički prikaz Schüh-Polzova katehetskog metoda i jedna potpuna kateheza, ili barem okosnica sustavne izgradnje jedne kateheze kao jedinice. Tada bi se najbolje vidjelo, da svaka kateheza, koja reflektira na uspjeh, mora imati barem ona 3 stupnja, što ih navada P. Bock u Vrhbosni 1918. 175.

Prevodioci su vrlo dobro učinili, što su točno prenijeli novu nastavnu osnovu za obuku vjere u banovinskim pučkim školama od 4. VI. 1905. (str. 153—160.) i napatuk zagrebačkog duh. stola glede prve svete pričesti.

Najveći dio čitave knjige zauzima liturgika. pisci su je obradili vanrednom marljivošću i točnošću. Prevodilac je dodao vrlo praktični »pregled, kada se smju služiti mise de Requie« (str.

428), dekrete o staroslavenskoj službi Božjoj i neke odredbe zagrebačke duh. oblasti. Dobro bi bilo, kad bi se izdao još dodatak, u kome bi se objelodanile promjene, što ih je uveo novi crkveni zakonik, zatim posebni običaji i dekreti za biskupiju djakovačku i senjsku.

Veseli me, što je već P. Bock S. J. u Vrhbosni 1918. 175. upozorio, da se dosadanja subjektivna teorija o zvanju za svećenički i redovnički stalež mora zamijeniti objektivnom, t. j., da ne odlučuju subjektivne sklonosti i osjećaji, nego objektivne činjenice i sposobnosti. Pismo kard. Mery del Vala, u kome hvali ovu temeljnu tezu Lahittonove knjige La vocatiōe Sacerdotal, nije doduše nikakav peremptorni dekret u tome pitanju, ali ipak imade veliki ugled. Pijo X. je ustanovio posebnu komisiju učenih kardinala, među kojima je bio i znameniti dogmatičar Card. L. Billot S. J. da ispita i prouči sadržaj te knjige. Ova je komisija odredila: egregie laudatur doctrina, quae statuit: »Conditionem, quae ex parte ordinandi debet attendi quaeque vocatio sacerdotalis appellatur, nequaquam consistere, saltem necessario et de lege ordinaria, in interna quadam adspiratione subiecti seu invitamentis Spiritus Sancti ad sacerdotium ineundum; sed e contra nihil plus in ordinando, ut rite vocetur ab episcopo, requiri quam rectam intentionem simul cum idoneitate in iis gratiae et naturae donis reposita et per eam vitae probitatem ac doctrinae sufficientiam compro-

bata, quae spem fundatam faciant fore ut sacerdoti munera recte obire eisdemque obligatiōnes sancte servare queat...» A. A. S. 1912. 485.

Hrvatski je prijevod uopće dosta dobar, premda se opaža utjecaj njemačkog originala.

Dr. D. K.

Šegvić Kerubin: Doživljaji svetoga Jeronima. Izdalo društvo sv. Jeronima u Zagrebu 1918. Pučke knjižnice knj. ga 198. U 8° str. 128. Sva prava pridržana.

Zaslžno svetojeronimsko društvo slaveći prošle godine prvi svoj zlati jubilej odlučilo je proslaviti ga i tim, da izdade knjigu o svojem svetom zaštitniku. Tako je i trebalo da bude, to se je od društva već odavno očekivalo. Zadaća bi povjerena Šegviću. Pravom ističe g. pisac u »Predgovoru« one nege, u koje ga je samo društvo sapelo i tim otešćalo njegov posao. U drugu ruku o sv. Jeronimu postoji tolika literatura, a od njega samoga sačuvalo se bezbroj listova, koji pružaju toliko obilje gradiva, da je doista teško iz te ogromne šume, u kojoj je sve zdravo, sve lijepo, sve mirisavo, izabrati malu rukovjet i podati ga hrvatskoj publici. Mora se priznati, da je g. pisac imao tešku zadaću. Za to je on pišući i izbirući gradivo, te »pabirčeći, kako sam veli, po djelima velikih franceskih povjesničara« došao do zaključka, da nije moguće napisati »život« t. j. biografiju sv. Jeronima nego je djelo svoje nazvao »doživljajima sv. Jeronima«. I to je doista opravdano. Ali onda nije bilo uputno, da knjiga ova nosi dva imena: jedan na omotu i na naslovu, a drugi na početku djela, gdje se veli: »Život sv. Jeronima«. — Gosp. pisac veli, da »nije napisao običnu nabožnu knjigu, za bogoljubno razmišljanje«, i da se »nije zaustavljao u bogoljubna i poučna razmatranja«. I to je istina. Tko čita ovu veoma zanimivu knjigu,

pono izrađenu, zanesti će se sav u onaj četvrti vijek poslije Kršća, koji je ad vivum ocrtan, po gotovu ako je historičar, uživati će upravo, ali ne će ni iz daleka dobiti dojam, da čita životopis jednoga sveca, a još manje će biti potaknut, da nasljeđuje sv. Jeronima u ovoj ili onoj vrlini. Držim, da je baš to pogriješka i manjak ove knjige. Uvjerem sam, da je društvo svetojeronimsko imalo upravo tu nakanu, da puku katoličkomu, svojim mnogobrojnim članovima, iznese na izgled životopis svojega nebeskoga zaštitnika, to većma što među prošlogodišnjim izdanjima nema nijedne druge nabožne knjige, kako to društvo običaje kroz decenije činiti.

Gosp. pisac i to naročito ističe, da je »društvo, u kojem se kretao sv. Jeronim, društvo svetaca.« Ako ih ja ne zovem uvijek tim naslovom, to činim, jer onda nisu bili sveci, kako ih mi danas štuje, nego sveti. Ja im ne raspravljam svetost života, nego ih prikazujem u ljudskoj odori, onako, kako su se predstavljali svojim savremenici. Držim, da je ovo u više pogleda krivo stanovište. Distinkcija između »svetaca« i »svetih« neopravdana je i neumjesna. O sveticima, kako ih mi danas štuje, t. j. prout sunt in gloria coelesti, nijedan smrtnik ne može pisati, jer »oko nije vidjelo, uho nije čulo, srce ljudsko nije osjetilo, što je Bog priredio za one, koji ga ljube«, veli sv. Pavao. Nego baš to znači pisati životopis nekoga sveca, prikazivati ga u ljudskoj odori, ali uzvišena nad obične ljude, prikazivati ga onako, kako su se predstavljali svojim savremenici, ali po vrlinama, po strogom pokorničkom životu, po ljubavi, spram Boga i Kršća Gospodina. Za to ne mogu nikako odobriti, što g. pisac opetovano ističe »mladenačke zablude« sv. Jeronima i bez potrebe, a da barem ne popratiti odmah sa nekoliko riječi i pokoru, kojom je kroz cio život oplakivao grijeh svoje. Ne činim dobar utisak, kad veli o sv. Pavlu, da je za svojom pok. keerkom »jaukava kao da riče«, da »plače za svojom diecom jače nego li ikoja poganka